

Commentaar op het wetsontwerp Herziening Pensioenstelsel

- Een beweging in de goede richting, maar het centrale probleem is niet opgelost.
Een goed pensioen volgt – evenals de sociale uitkeringen - de loonontwikkeling. Daarvan is al lang geen sprake meer. Pensioenen, die al 12 jaar of langer niet zijn geïndexeerd, zijn slechte pensioenen. Het is noodzakelijk, dat de koppeling aan de loonontwikkeling weer wordt ingevoerd en dat de achterstanden uit het verleden worden ingelopen.
- Het bestaande pensioenstelsel is gebaseerd op de veronderstelling van een behoorlijke reële rente, waardoor de inleg tussen het moment van storting en het moment waarop het pensioen ingaat een aantal keren verdubbelt.
Door de lage rente van de afgelopen decennia – nog versterkt door het (desastreuze) beleid van de ECB – is de bodem onder ons pensioensysteem weggevalen.
- In het bijstellingsproces zijn wij (door de fixatie op de dekkingsgraden) in de pensioen-paradox geraakt: hogere premies; snel groeiende pensioenvermogens; later met pensioen; een slechtere dekking; lagere pensioenuitkeringen.
Het einde van deze ontwikkeling is niet in zicht. De situatie is ernstig en vraagt om grote ingrijpen (vergelijkbaar met de Noodwet Drees van 1947).
- Dit is betaalbaar. De lagere rente maakt de samenleving als geheel immers niet armer of rijker. Particuliere schuldenaren hebben minder kosten (een lagere hypotheekrente) en ook het Rijk heeft veel minder lasten (een lagere rente over de staatsschuld).
Daardoor ontstaat er financiële ruimte om de tegenvallers bij de pensioenopbouwers en de pensioentrekkers te compenseren. Laten wij daar gebruik van maken.
- In augustus 2020 hebben het CPB en NETSPAR een advies uitgebracht over de toekomst van de pensioenen tegen de achtergrond van een duurzaam lagere rente. Als mogelijkheid om toch een goed pensioen te garanderen wordt de invoering van een omslagstelsel in overweging gegeven. Met dit advies is in het wetsontwerp nog niets gedaan.

T.a.v. de voorgestelde maatregelen stel ik de volgende wijzigingen voor:

- Breng een scheiding aan tussen pensioenspaarfondsen (t.b.v. de pensioenopbouw) en pensioen-uitbetalingsfondsen.
Reden: er is een groot verschil tussen de feitelijke situatie en de belangen van de actieven en de post-actieven.
De post-actieven zijn daarbij in een kwetsbare situatie. Zij kunnen niet meer bij-sparen en zij hebben geen machtsmiddelen (staking) om betere voorwaarden af te dwingen.
- Zie af van een solidariteitsreserve.
Reden: door de instelling van een solidariteitsreserve ontstaat opnieuw een vermogensbestanddeel, dat wel door de deelnemers wordt opgebracht, maar dat feitelijk van niemand is.
- Kom in plaats daarvan met een compensatieregeling, waarbij verliezen of resultaten die achterblijven bij de raming rechtstreeks worden gecompenseerd. Bepaalde kostenontwikkelingen (bij voorbeeld lang-leven-risico) kunnen ook rechtstreeks worden gecompenseerd.
De kosten van deze garantie-uitkeringen kunnen in een omslagsysteem worden gedekt. Zo zal de tweede pijler niet langer volledig zijn gebaseerd op kapitaaldekking, maar voor een beperkt deel op omslag.
Dit gebeurt in de vorm van betalingen op basis van een rendementsgarantie van de kant van de overheid of de sociale partners.

Bij het bepalen van de verhouding tussen de beide dekkingsvormen kan onder meer rekening worden gehouden met behoeften van de kapitaalmarkt. Een samenleving moet immers niet meer sparen dan verantwoord is gezien de investeringsmogelijkheden.

- Bij de pensioen-uitbetalingsfondsen zouden de verliezen of negatieve vermogens per jaar kunnen worden gecompenseerd; de bedragen worden gestort bij het fonds.
In geval van verliezen of tegenvallende resultaten van de pensioenspaarfondsen kan de compensatie plaatsvinden in de vorm van een eenmalige vergoeding aan de betrokken werknemer op het moment, dat deze werknemer de pensioengerechtigde leeftijd bereikt.
- Stel een stabiel, gelijkblijvend en gunstig pakket van parameters vast waarmee op het moment van pensionering de storting wordt omgezet in een maandelijks pensioen.
Ga uit van een jaarlijkse indexatie gekoppeld aan de ontwikkeling van de lonen en ga uit van inhaal van de indexatieachterstanden in de periode 2008-2026.
De parameters moeten zijn gebaseerd op een politieke keuze. Het is ondoenlijk om – zoals de wetgever nu voorstelt - de mogelijkheden voor een jaarlijkse pensioenindexatie (projectrendement, sterfterisico, beurskoersen c.a.) te ontlenen aan sets van parameters. Daarvoor moet 40 tot 60 jaar vooruit worden gezien. De praktijk heeft geleerd, dat het onmogelijk is om over dergelijke grootheden betrouwbare voorspellingen te doen.
- Zie ervan af om de activa in de jaarverslagen te waarderen op basis van de beurskoersen. Ga bij de aandelen uit van de intrinsieke waarde. Dat is een veel stabielere maatstaf.
De beurskoersen kunnen immers sterk fluctueren t.o.v. de werkelijke waarde van het aandeel en door deze mutaties te verwerken in de jaarrekening geeft men een onjuist beeld van de werkelijke opbrengst. De aandelen zijn onder invloed van de geldschepping van de ECB en de kunstmatig lage rente op dit moment relatief hoog gewaardeerd, waardoor een daling van de koersen in de toekomst waarschijnlijk is.
- Regel met de sociale partners, dat een (toenemend) deel van de vermogens van de pensioenfondsen wordt belegd bij het Rijk. Daardoor moet een vaste, hoge rente worden vergoed. Daarnaast zou er een indexatie van de schuld moeten plaatsvinden.
Ook dit een vorm van bewuste staatssteun aan de pensioenfondsen.
- T.a.v. het partnerpensioen ter dekking van het risico op overlijden voor de pensioendatum stelt de regering op basis van een advies van de Stichting van de Arbeid voor om dit enkel nog op risicobasis te laten plaatsvinden (waarbij a.h.w. een uitkering uit een verzekering plaatsvindt en waarbij het opgebouwde pensioenkapitaal in geval van overlijden voor de pensioendatum kennelijk vervalt).
Uitgangspunt is, dat er een levenslang pensioen wordt toegekend; dat een hoog-laag-patroon toegestaan is; dat de hoogte van het partnerpensioen onafhankelijk is van het arbeidsverleden of de diensttijd bij de laatste werkgever. De wetgever doet in de lijn van het advies van de Stichting suggesties voor aanvullend maatwerk (een hogere uitkering t.w.v. maximaal één jaarsalaris, overeen te komen tussen de sociale partners).
- Zorgelijk is de situatie van de nabestaanden van voormalige werknemers die geen baan meer hebben (werkloos geworden of een eigen bedrijf begonnen of ontslagen wegens ziekte).
De wetgever doet een aantal suggesties (voortzetting van de dekking gedurende drie maanden na het ontslag; een betaalde vrijwillige voortzetting ten laste van het bespaard pensioenvermogen gedurende maximaal drie jaar) en laat de uitwerking over aan de sociale partners.
Het lijkt mij, dat dit de oorzaak kan zijn voor schrijnende situaties (bij voorbeeld geen pensioenrecht hebben, doordat een kritische termijn met een paar dagen wordt overschreden). Overwogen moet worden om het onderwerp nabestaandenpensioenen niet door de sociale partners te laten invullen, maar centraal te regelen. De achterblijvende weduwe of weduwnaar

zou om te beginnen recht moeten hebben op het bespaarde pensioenvermogen van de overleden partner en dit zou moeten worden verhoogd met een aanvulling op basis van de 25-67 regel.

Voorbeeld: wanneer de partner is overleden op de leeftijd van 42 jaar, dan kan men uitgaan van de fictie, dat hij 17 jaar voor zijn pensioen heeft kunnen sparen en nog 25 jaar had kunnen sparen. Het bespaarde bedrag wordt dan op verzekeringsbasis verhoogd met 147,06 % (25/17). De nabestaande krijgt na storting een levenslange uitkering, waarbij hij/zij zo nodig kan opteren een hoog-laag-hoog-patroon. (Te baseren op het moment, waarop de kinderen zelfstandig worden en op de eigen pensioendatum).

7-1-2021 17:13